

РЪКОВОДИТЕЛЪ

ИЛИ

ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

ОТДЪЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“

за учителитѣ, учителкитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

Годишна цѣна: 25 гроша златни.

Съдържание: Забавачницата или Училището за дѣца на възраст отъ двѣ до седемь години. — За управлението на забавачницата. — Дръново. — Погледъ: Доростоло-Червенската Епархия. — Обявление.

ЗАБАВАЧНИЦА

ИЛИ

УЧИЛИЩЕ ЗА ДѢЦА

на възраст отъ двѣ до седемь години.

(Вижь Брой 5).

Управлението на Забавачницата.

«Забавачницитѣ, казано е въ едно окръжно писмо, отправено отъ единъ французски министъръ на общенародното просвѣщение до директоркитѣ на забавачницитѣ, не сж само прибѣжища отредени да упазватъ мал-

китѣ дѣца отъ физическитѣ опасности и да направѣжтъ родителитѣ свободни, за да си гледатъ работата. Тѣ сж още, и най-много, заведения, дѣто се извършва първото умствено и нравствено развитие. Тѣ съставляватъ едно цѣло устройство, което има за цѣль да осигури на дѣтето първото възпитание, вредъ дѣто фамилията не знае, не може или не ще да го направи »

« Добрѣ възпитани дѣца, удовлетворени родители, ето що обрича съсь увѣрение основанието на една забавачница и го дава сигурно, казува единъ французски педагогъ за това. Забавачницата, първо училище за дѣтето, е основата, върху което трѣбува да стоѣжтъ по голѣмитѣ училища, въ които дѣтето си довършува възпитанието. »

Отъ тия думи разбирами, че забавачницата е *заведение за възпитание*, и това основно начяло не трѣбува никоги да го изгубвами отъ прѣдъ очитѣ си въ управлението на една забавачница. Учението, което ще се дава въ една забавачница, трѣбува да го направимъ да бжде едно постоянно срѣдство за възпитанието.

И отъ какво трѣбува да състои това възпитание? Отъ заячяванието на тѣлото на дѣтето, отъ развитието на разумътъ му и отъ управлението на волята му, а ето защо възпитанието, на което забавачницата ще тури основитѣ, трѣбува да се раздѣли на три отдѣла: физическо или тѣлесно възпитание, религиозно и нравствено възпитание и умствено възпитание.

За физическото или тѣлесното възпитание.

Сѣки казува, че здравието е богатство, нъ ония, които ставатъ възпитатели, трѣбува добрѣ да се убѣдѣжтъ, че здравието е първото условие за сѣка работа на човѣкътъ. Каква злочестина се готви за едно дѣте, и най-много когато това дѣте принадлежи на работни хора, ако е слабо, болничяво! Нѣка сѣки мисли на това: това е първиятъ общественъ интересъ.

Ако разглѣдами физическото възпитание отъ друга страна, ще го намѣримъ, че има голѣмо влияние върху

нѣравственното и умственното възпитание на дѣтето. Ако тѣлото не се развива редовно, ако сѣки ставъ отъ тѣлото не достигне на врѣмето, отредено отъ естеството, силата, която му е свойствена, нѣравственнитѣ сили се повреждатъ, и сѣщиятъ разумъ клони на опадане. Това подчинение на нѣравственното подъ физическото доста доказва каква важность трѣбува да давами на физическитѣ грижи, които трѣбува да имами за дѣцата и които ги опазватъ отъ лоши случки и имъ приготвѣтъ за напредъ едно добро здравие.

Сичкитѣ устави на забавачницитѣ и сичкитѣ педагогически книги не сѣ прѣстанѣли да даватъ тия разсждения, на които трѣбува да обрѣщатъ внимание директоркитѣ на забавачницитѣ.

Първото и общо прѣпорѣчване, което намирами у педагогическитѣ книги, е, относително за игиената (здравието) на малкитѣ дѣца, да не ги оставями никакъ да стоѣтъ на едно мѣсто по много врѣме, отъ колкото е неизбѣжно потрѣбно. Върху това припорѣчване се основава и сѣка метода, която се употребява въ една забавачница. И наистина, като разгледами отъ сѣка страна дѣтето, ще го намѣримъ, че му трѣбува: постоянно да ходи, да се мърда, да гледа, да говори.

Да шява за него е да живѣй; стоението на едно мѣсто и мълчението сѣ за него една голѣма мѣка. Отъ тая нужда на дѣцата трѣбува да се ползувами. Трѣбува на сѣки часъ да се прекѣснуватъ уроцитѣ и да се оставѣтъ дѣцата да правѣтъ сѣкакви мърдания, вървежи, игри, които помагатъ на редовното развитие на тѣлото. Трѣбува директоркитѣ на забавачницитѣ да гледатъ най-много да не продължаватъ никога по волята си уроцитѣ, и да се държѣтъ строго на онова което имъ зарѣчва *методата*.

Второто главно припорѣчване е грижата за чистотата. Дѣцата, и особно сиромашкитѣ, твърдѣ сѣ навикнѣти да си държѣтъ мръсно тѣлото и дрехитѣ. Тая мърсотия поврежда въздухътъ на забавачницата, а освѣнь това е изворътъ на много болѣсти била.

За да държѣтъ дѣцата чисти, въ много европейски забавачници фанжж да въвеждатъ употреблението

на банитѣ. Нѣ тамъ дѣто нѣма това гигиеническо срдство, трѣбува строго да се внимава, щото да се миѣтъ сѣкоги добрѣ главата, лицето и ржцѣтъ на дѣцата. Трѣбува по кожата на дѣтето да нѣма онзи киръ, който става по тѣлото най-млого по главата, дѣто космитѣ го задържѣтъ и въспиржѣтъ испарението и въздухѣтъ да опира до кожата. « За това, казува единъ докторъ, трѣбува коситѣ да се държѣтъ твррдѣ кѣси, и най-много на дѣцата. Родителитѣ сж показуватѣ твррдѣ противни на това стригание на коситѣ на дѣцата; нѣ най-послѣ склоняватѣ, като дохождатѣ у забавачницата и забѣлѣжватѣ у другаритѣ на дѣцата си прѣсни и румени лица, които сж съсъ кѣси коси. Ако нѣкои отъ родителитѣ твррдѣ желяжѣтъ да се задържѣтъ нѣкои забѣлѣжителни коси, не трѣбува да се позволява това исклучение, и то само за момиченцата, освѣнтъ съсъ условие, че ще се миѣтъ твррдѣ често и съсъ голѣма грижа ».

Чистотата на очитѣ, на носѣтъ, на ушитѣ, трѣбува и тя да бжде прѣдмѣтъ на сѣкогишно пригледвание. Сѣки знай, че дѣцата сж твррдѣ расположени на болѣсти, на които сѣдалището ставатѣ тия стави на тѣлото.

Нокитѣ трѣбува да се изрѣзуватѣ твррдѣ добрѣ.

Ако се забѣлежи, че нѣкое дѣте се чеше често по ставитѣ, и че има по тѣхъ мѣста остри и бѣлизяви пѣпчици, трѣбува да се страхувами да не окрастюва. Тая болѣсть твррдѣ лесно прилѣпнува, за това е неизбѣжно да не се пуца това дѣте да дохожда у забавачницата, додѣто добрѣ оздраве.

Тука трѣбува да кажемъ нѣколко думи върху единъ прѣдмѣтъ, който се относи и до игиената и до нѣравственността. Искामी да говоримъ чи единъ лошъ обичай, когото дѣцата придобиватѣ още отъ малки, обичай, дѣто дѣцата се пипатѣ по срамнитѣ мѣста. « Директрицата на една забавачница, казува единъ докторъ Французинъ, трѣбува добрѣ да внимава на тоя лошъ обичай. Скрѣбнитѣ случки, които сми видѣли, не сж ли доста да ни накаратѣ да гледами, щото ржцѣтъ на дѣцата да бждѣтъ сѣкоги на явѣ или занимати съсъ прилични нѣща? Като земами за причина чистотата, можемъ да за-

прѣщавами на дѣцата да се пишатъ по опаснитѣ мѣста. Трѣбува да имъ го запрѣщавами съсъ сжщиятъ начинъ, както имъ запрѣщавами да си турятъ прѣстѣтъ у уста-та или у носѣтъ. Трѣбува дѣцата да не знайтѣ истинската причина на това запрѣщеніе; тѣ ще я научйтѣ, когато, като додѣтъ на по голѣма възраст, ще може човѣкъ да ги научи за резултатѣтъ на лоши обичаи.»

Както трѣбува чистотата на главата, на лицето и на рѣцѣтъ, тѣй трѣбува и чистотата на дрехитѣ. Нѣ това не ще рече, че директорката на една забавачница има власть да показува неудоволствие отъ едно сиромашко дѣте, на което дрехитѣ сж оветхели и укърпени; това е едно неприличие отъ страна на директорката, неприличие което засрамя дѣтето, и нѣма да го ползува. И дрехитѣ бия на единъ сиромашъ могатъ да се натѣкмйтѣ съсъ единъ начинъ, когото трѣбува да припорѣчвами на сичкитѣ фамилии. Отъ къмъ гигиеническа страна, трѣбува да се гледа, щото долнитѣ дрехи на дѣтето да не достигѣтъ никоги до нечистота, която не ще бѣде друго, освѣнъ резултатъ отъ немарението. — Почти въ сичкитѣ европейски забавачници законъ е станѣло да раздаватъ на опрѣдѣлено врѣме ризи и дрешки на сиромашкитѣ дѣца. Не трѣбува ли да се пофалимъ и ний, че у насъ тая мѣрка се изпълнява точно отъ страната на нашитѣ женски дружества?

Внѣзъ отъ горѣреченитѣ припорѣчвания, директорката трѣбува да се занимава съсъ грижата, която приличя да има за нѣкои крѣпки орѣдия на дѣтето, на които развитието можи силно да помогне на умственното възпитание. Тия орѣдия сж *гледанието* и *чованието*.

Гледанието. — Свѣтлината трѣбува да е умѣрена у забавачницата: твърдѣ силната свѣтлина уморява окото и може да го възпали и повреди; твърдѣ слабата свѣтлина прави окото да се озърта по много отъ колкото трѣбува. Трѣбува, прочее, да избѣгнувами въ една забавачница и отъ чрѣзмѣрността и отъ недостатѣкътъ на свѣтлината.

Мѣжду дѣцата се случява да има таквизи, които сж късогледни, или таквизи, които клонйтѣ да станѣтъ късогледни. «Извѣстно е казува единъ докторъ, че хора-

та, които иматъ обичай да гледатъ сѣкоги отблизо прѣдметитѣ, ставатъ късогледни. Отъ това късогледитѣ се намиратъ по много по градоветѣ, дѣто гледанието е ограничено, отъ колкото по селата, дѣто оризонтътъ е по прострѣнъ. За дѣцата, които сж късогледни или иматъ наклонность къмъ това, ще бжде сѣкоги добрѣ да ги карами да гледатъ прѣдметитѣ отъ далеко. На таквизи много помага и честото миение на лицето и очитѣ съсъ студена вода.»

Чюванието. Чюванието, както и гледанието, развива се чрѣзъ едно умѣрено упражнение, и се поврежда отъ уморяванието. За това, дѣцата трѣбува да се държѣтъ далеко отъ единъ силенъ и постояненъ шумъ; забавачницата трѣбува да бжде на тихо мѣсто.

Упражненията, които се изискуватъ отъ методата, напълно помагатъ на развитието на чюванието и на орждията на мозъкътъ, които служѣтъ за приеманието, за памятьта и за сравнението на разнитѣ гласове.

У забавачницата трѣбува да се употрѣбѣва пѣнието, което много послужва, за да направи дѣцата да си изваждатъ гласътъ чисто и непрѣправено. «Упражнението въ пѣнието, казува единъ други докторъ, туря се въ редътъ на истинскитѣ нужди на първото въспитание. То довършюва и допълнюва обработванието на чюството на чюванието; развива му и му натѣкмява бесчетнитѣ и крѣхкавитѣ свойства; обработва вниманието и подбужда опрѣдѣлени и точни сравнения.»

За другитѣ чюства не говоримъ нищо тука, защото тѣхното развитие, като не изискува никакво методическо дѣйствиe, не се свързува по никой начинъ съсъ умственното и нѣравственното въспитание.

ДРЪНОВО

Г. Р. М. Радославовъ, главниятъ учитель въ Дръново, ималъ добрината да ни събщи нѣколко статистически свѣдѣния върху умственното развитие на тоя

български градецъ, както и нѣкои свѣти къмъ народнитѣ водачи отъ това мѣсто за по-бързото напредване на това развитие. Като правимъ тука надоло едно извлѣчение отъ писмото му, прибързвами да му благодаримъ отъ се сърце за готовността му къмъ пригласението, което направихми до нашитѣ народни учители относително за таквизи свѣдѣния. Нашитѣ народни учители добръ разбиратъ общата полза, която се чяка отъ обнародванието на таквизи свѣдѣния, и ето защо пакъ повтарями да ги помолимъ да не лишаватъ отъ свѣдѣнията си листътъ ни, когото се стараемъ да направимъ органъ на народното въспитание.

Дано начялото на Г. Радославовъ бжде честито!

« Градецътъ Дръново, казува Г. Радославовъ, има около 600 къщи, въ които живѣйтъ 490 вѣнчила Българи и 80 до 90 вѣнчила Турци.

« Турцитѣ иматъ една джамия, до която се намира едно училище съсь единъ ходжя и съсь около 25 ученици. Платата на ходжята е около 800 гроша на годината.

« Българитѣ иматъ три черкови съсь 15 попа и четиръ училища, отъ които 3 мъжки и 1 женско, сички тѣ съсь около 350 до 400 ученици, отъ които 60 до 70 момичета.

« Отъ къмъ правителственна страна, Дръново е мюдирликъ, на който принадлежйтъ още деветъ селца, които наричйтъ махали. На сѣка отъ тия деветъ махали сж притурени и ония отъ къщитѣ, които сж распрѣснѣти наоколо изъ планината и които наричйтъ колиби. Тия дръновски селца или махали, наедно съсь колибитѣ сж:

« Махалата Катранжи, съсь 303 вѣнчила, една черкова съсь 2 попове, едно училище съсь единъ учитель;

« Махалата Каломень, съсь 229 вѣнчила, една черкова съсь 2 попове, едно училище съсь единъ учитель;

« Махалата Кара-Ивановска, съсь 220 вѣнчила, една черкова съсь два попа, едно училище съсь единъ учитель;

« Махалата Керска, съсъ 205 вѣнчила, една черкова съсъ 2 попове, едно училище съсъ единъ учитель;

« Махалата Бучюковци съсъ 174 вѣнчила, една черкова съсъ 2 попове, едно училище съ единъ учитель;

« Махалата Игнатовци, съсъ 154 вѣнчила, една черкова съсъ 1 попъ, едно училище съсъ единъ учитель;

« Махалата Пършовци, съсъ 150 вѣнчила, една черкова съсъ 2 попове, едно училище съсъ единъ учитель;

« Махалата Ганчевецъ, съсъ 134 вѣнчила, една черкова съсъ 1 попъ, едно училище съсъ единъ учитель;

« Махалата Буковецъ, съсъ 78 вѣнчила една черкова съсъ 1 попъ, едно училище съсъ единъ учитель;

« Въ сичкитѣ тия махленски училища се събиратъ зимно врѣме около 540 ученика, момчета и момичета.»

Като прѣсмѣтнемъ горепоказаннитѣ числа, ще видимъ, че въ дрѣновскиятъ мюдирликъ българското народонаселение състои отъ 2137 вѣнчила, които умложени съсъ 5 (защото сж прѣсмѣтнали, че, едно върху друго, вѣнчилото или фамилията се смѣта петъ души) правѣтъ 10,685 души или жители. Отъ тия 10,685 жители има 940 ученика, момчета и момичета, което ще рече почти за 11 $\frac{1}{2}$ жители се пада единъ ученикъ.

Ако вземемъ само градецътъ Дрѣново тамъ ще намѣримъ 2450 жители, като умложимъ 490-тѣ вѣнчила съсъ 5, и, като има въ училищата имъ около 400 ученика, момчета и момичета, ще каже, че тамъ се пада единъ ученикъ за 6 жители.

Ако направимъ същата смѣтка за селцата или махалитѣ, ще намѣримъ, че тамъ се пада единъ ученикъ за 15 жители.

Прѣсмѣтнали сж, че у Съединенитѣ Щати въ Америка се пада 1 ученикъ за 5 жители, у Саксония 1 ученикъ за 7 жители, у Прусия 1 ученикъ за 8 жители. У другитѣ европейски държави се пада 1 ученикъ за по-много жители, споредъ стѣпенъта на просвѣщението имъ. Колкото за Италия, ето що намираме въ « статистическиятъ и сравнителниятъ рапортъ върху състоянието на народното основно учение въ областъта Сондрио въ Италия: » Областьта Туринъ (въ Италия) дър-

жеше до днесъ първото мѣсто отъ къмъ основното учение. Тя днесъ е заминѣта отъ областъта *Сондрио*, както по числото на училищата си, тѣй и по числото на ученицитѣ, които ходѣтъ у тѣхъ. Смѣтатъ у областъта *Сондрио* сега 1 ученикъ за 6 жители, а въ областъта *Туринъ* 1 ученикъ за 7 жители. Другитѣ области отъ Италия идѣтъ послѣ по тоя редъ: областъта *Новара* смѣта 1 ученикъ за 8 жители; областитѣ *Александрия*, *Пергамъ* и *Кунсо* смѣтатъ 1 ученикъ за 9 жители; областитѣ *Белуна*, *Прешия*, *Сомъ* и *Павия* смѣтатъ 1 ученикъ за 10 жители; областитѣ *Кремонъ* и *Порто Морисъ* смѣтатъ 1 ученикъ за 11 жители; областитѣ *Генуа*, *Манту*, *Миланъ*, *Тревеза*, *Идана*, *Верона* и *Виченче* смѣтатъ 1 ученикъ за 14 жители, и тѣй надоло. Колкото за областъта *Трапани* и областитѣ отъ *Неаполъ* и *Сицилия*, тѣй смѣтатъ 1 ученикъ за 50 жители ».

Като направимъ едно сравнение, ще намѣримъ, че *Дрѣновското* окръжие, ако се тури още по голѣма грижа за народното просвѣщение, скоро ще фане да се мѣри съсъ най просветенитѣ европейски мѣста, и че сжщиятъ градецъ *Дрѣново* надминува сѣка европейска земя и малко му остава да достигне до резултатътъ, когато има най просвѣтената земя отъ *Америка*.

И отъ това какво виждами още? Виждами, че когато въ другитѣ царства родителитѣ се наказуватъ съсъ глоба, ако не си проваждатъ дѣцата въ училище, у насъ, безъ това насилие, българскитѣ народъ си познава ползата и отъ самосебеси проважда челядъта си на наука. Народътъ си изпълнява длъжността; остава му сега да чяка полза отъ училището и тая полза се придобива отъ добриятъ редъ на училището, който се чяка само отъ духовната власть, отъ учителитѣ и отъ училищнитѣ настоятелства.

За да можемъ да направимъ по точно уцѣнение за развитието на народното просвѣщение на народонаселението, на което *Г. Радославовъ* управлява училищата, молимъ го да стори добръ да ни каже още:

1. Колко именно души, безъ да употрѣбява думата *около*, съставляватъ сичкитѣ вѣнчила, ако нѣ отъ цѣлото *дрѣновско* окръжие, а то бари отъ градецътъ

Дрѣново. Това число ще ни увѣри да ли едно бългaрско вѣнцило състои само отъ 5 души, както у Европа смѣтатъ, че една фамилия състои отъ 5 души, и

2. Колко именно ученика има у сѣко училище.

«Прѣдъ 1834-та година, продължава Г. Радославовъ, у цѣлото дрѣновеско окръжие имало само една черкова, Св. Никола, която се намира у срѣдната махала на градецътъ.

«Сега, сѣка отъ третѣ махали на градецътъ си има по една черкова и по едно училище съсъ по двѣ отдѣления: Забавачница и основно училище, и съсъ по двама учители. Въ едната отъ махалитѣ на градецътъ, която се нарича Срѣдната Махала има и женско училище съсъ една учителка.

«Училищата се поддържѣтъ отъ приходитѣ на черковитѣ. Тия приходи възлизатъ до 28,000 гроша на годината, отъ които плащатъ на 6 учители и 1 учителка 23,500 гр. на годината.

«Колкото за учителитѣ отъ деветѣтѣхъ селца или махали, тий сѣ сичкитѣ *наустничари* и приемали заплаата сѣки отъ тѣхъ по 1,500 гр. на годината.»

Г. Радославовъ, като казува, че сѣка черкова се грижи да поддържа само собственното си училище, желае щото тия черкови да отдѣлѣтъ остатѣкътъ си, за да се поддържѣтъ въ по-згодното отъ третѣ училища повече учители, които да можѣтъ да прѣподаватъ на по-възрастнитѣ дѣца отъ селото единъ по-високъ курсъ отъ основното учение. Ний ще кажемъ пакъ, че тия черкови ще сторѣтъ по-добрѣ да си употрѣбѣтъ остатѣкътъ отъ приходитѣ по-напрѣдъ за улучшението на сегашнитѣ си училища. Защото, четирь училища, които трѣбува да се смѣтатъ за осемъ споредъ възрастта на дѣцата, вѣрвами да сѣ твѣрдѣ неуредени, когато се поддържѣтъ само съсъ 23,500 гроша на годината. Нъ Г. Радославовъ самъ исповѣдува въ писмото си, че голѣма неразбория сѣществува въ тия училища. За това, той добрѣ ще стори да се споразумѣй съсъ настоятелствата на тия училища, и да турѣтъ единъ редъ, който, разумѣва се, изискува по-много разноски отъ сегашнитѣ. При това, нѣка убѣди училищнитѣ нас-

тоятелства, колкото и да сж тий у тоя градецъ, да станхтъ едно тѣло, за да даджтъ еднообразно направление и управление на училищата си. Съединението на кесийтъ не става додѣто нѣма първо повѣрението. — Колкото за *наустничаритѣ*, тѣхъ друго неможе ги исцѣри освѣнь учителскитѣ събори. А пакъ тая грижя трѣбува да я чяками отъ търновскитѣ учители, които, врѣме е веке, да се сѣтижтъ и да помислѣжтъ за тая мѣрка, която дава толкосъ благи надѣжби.

« Въ Дрѣново, продѣлжява Г. Радославовъ, има читалище « Общи Трудъ », съставено прѣди 4 год. съсъ голѣма ревность, отъ страната на младежитѣ. Нъ сега нѣма тая ревность, която се съгледваше както отъ начало на основанието му, тѣй и до скоро врѣме ».

Не е само Дрѣново, дѣто се забѣлѣжява това немарение къмъ читалището; това се съгледува по много мѣста отъ отечеството ни. Нъ, споредъ насъ, погрѣшката не е до толкосъ у младежитѣ, отъ колкото е у нѣкои отъ нашитѣ първенци и правителствени управители, които гледатъ на тия общи заведения като на нѣщо опасно. Много сж заблудени таквизи, които тѣй мислѣжтъ. Защото кой може да се противи на естеството на хората, които, за почивка отъ дневнитѣ си трудове, искатъ да се събиратъ нѣколко наедно и да се забавляватъ. Е добрѣ, какво по добро мѣсто за събиране, отъ колкото читалището, което е отворено за сѣкиго, въ което не се прави друго освѣнь прочетъ на вѣстници и книги, освѣнь прикаски за забавление, освѣнь разговори за общото добро, и което най-послѣ има тая добрина, че е едно най-згодно мѣсто за постоянь надзоръ било отъ страната на гражданитѣ, било отъ страната на правителството. Напротивъ, ако не е читалището, какво трѣбува да чяками отъ младежитѣ? Едни да гледами на кавенето, други на кърчмата, други събрани и затворени въ нѣкоя кжща, и Богъ знае какво може да се приказува и да се крои въ тая кжща!

Г. Радославовъ не ни казува дали у Дрѣново сжществува Женско Дружество, и се види да нѣма, защото иначе не можеше да го примѣлчи. Ето недостатъкъ

за единъ градецъ като Дръново, който е толкосъ много за погала отъ къмъ общенародното просвѣщение!

Писмото на Г. Радославова ни обажда, че лани у Дръново сж приемали петъ броя отъ поврѣменното списание «Читалище», петъ броя отъ вѣстникътъ «Право» и единъ брой отъ вѣстникътъ «Турция». Тая година показува само три броя отъ «Читалище», които се приематъ единътъ отъ дръновското Читалище и двата други броеве отъ двамина отъ учителитѣ. Въ тоя случай Г. Радославовъ изрича съжялѣние, че Дръновци не се стараяли доста за напрѣдкътъ на учебнитѣ си заведения и не обичяли да даватъ нари за книги и вѣстници. Нѣка ни е позволено да кажемъ, че Дръновци си струватъ длѣжността съсъ това само дѣто поддържйтъ училищата и си проваждатъ тамъ дѣцата. За добриятъ редъ, за напрѣдкътъ на училищата, по много трѣбува да чяками отъ учителитѣ, отъ колкото отъ гражданитѣ. Ако пакъ трѣбува да съжялявами за малкото спомоществователи на вѣстницитѣ, най-напрѣдъ трѣбува да се оплачемъ отъ учителитѣ на това окръжие, които трѣбуваше да приематъ, ако нѣ цѣлото «Читалище,» а то бари «Рѣководителятъ,» листъ, който най-първо интересува тѣхъ и който има толкосъ малка цѣна.

Колкото и да не сж за укорявание Дръновци отъ къмъ развитието на общенародното просвѣщение, Г. Радославовъ имъ дава въ писмото си нѣколко съвѣти относително за ползата отъ учението. На мѣсто думитѣ на Г. Радославова, ний прѣвеждами върху тоя прѣдмѣтъ долнитѣ редове отъ рапортътъ на единъ ученъ Французинъ, който е пѣтувалъ по нѣмскитѣ страни, за да испита състоянието на общенаодното просвѣщение помѣжду Нѣмцитѣ. Ето тия думи, които добрѣ трѣбува да се уцѣнйтъ отъ Дръновци:

« Родителитѣ, дори и най сиромаситѣ, гледатъ на учението като на една неизбѣжна нужда, и, въ сѣщото врѣме, като на бесцѣнно имание, което могатъ да оставатъ на дѣцата си. Знайтъ, че съсъ учението тия дѣца ще могатъ единъ день да си улучшйтъ честта, да намѣрйтъ една работа по ползовита или по честна, и за това, на драго сърце, по длѣжностъ или по обичъ

къмъ дѣцата си, лишаватъ се отъ ползата, която могатъ да придобийтъ отъ работата на дѣцата си вътрѣ за петъ-шестъ часа додѣто сж на училището.

« Учението, което отъ давна се е распространило и е станжло общо въ нѣмскитѣ земи, показало е веке явната си полза, и народонаселенията отъ градоветѣ и отъ селата я уцѣняватъ и тий. Защото, вънъ отъ къщи поведението на малкитѣ дѣца е станжло по добро и улицитѣ не сж веке пълни съсъ дѣца, които едно врѣме, прѣди трийсетъ години, скитахж се съки день насамъ нататкъ и правяхж таквози смѣщение, което принасяше намѣсванието на полицията. Вътрѣ въ къщи, по голѣмо е сега уважението на дѣцата къмъ родителската власть.

« Пиянството, което едно врѣме бѣше толкосъ распространено мѣжду Нѣмцитѣ, щото бѣше влѣзло въ пословица, сега е почти исчезнжло отъ нѣравитѣ на сегашниятъ поесъ.

« Най послѣ, числото на прѣстѣпленията и на винитѣ много се е умалило. »

ПОГЛЕДЪ

върху школскитѣ работи и расправи у Българитѣ и у другитѣ народи.

Извѣстията, които иджтъ отъ доростоло-червенската епархия сж отъ най-благоприятнитѣ за общенародното просвѣщение. Наименованието за митрополитски намѣстници отецъ Климентъ Друмевъ въ Разградъ и отецъ Костадинъ Поповъ въ Силистра, е едно доказателство, че доростоло-червенскитѣ митрополитъ, Г. Григорий добрѣ разбира характерическата чѣрта на назначението на подновената Българска Черкова: духовенството отъ народѣтъ и за народѣтъ. Неусипнитѣ старания, които прави Г. Григорий въ епархията си за умножаванието на народнитѣ училища и за усигуряванието на поддържанието на тия заведе-

ния, свидѣлствуватъ колко е въодушевенъ тоя добъръ пастиръ съсъ духътъ, че само чрезъ народнитѣ училища ще може народътъ ни да разумѣе спасителнитѣ начала на християнството. Най-послѣ, непрѣстанната грижя която има Г. Григорий, за да отправя постоянно къмъ народътъ проповѣди основани на истинското значение на евангелскитѣ начяла, явно показува желанието му да си види стадото благополучно както на тоя тѣй и на она свѣтъ. Ето що се върши на тоя чясъ у доростоло-червенската епархия, и тия три нѣща турѣжтъ Г. Григория на първиятъ редъ съсъ истинскитѣ пастистри на Православната Българска Черкова и градѣжтъ яки основи на една нова епоха за развитието на народътъ отъ тая епархия.

Ако додемъ до подробности, трѣбува най-напрѣдъ да честитимъ на Разградчани и на Силистренци за сполуката на отборътъ на непосредственитѣ имъ духовни началници, които — увѣрени сми — ще вървижтъ по диритѣ на оногозъ, който ги е назначилъ на службата имъ. Колкото за читателитѣ ни, тѣ нѣка бжджтъ извѣстни, че доростоло-червенскиятъ митрополитъ, подкрѣпенъ отъ живата и просвѣтената дѣятелность на членовѣтъ отъ епархийскитѣ свѣтъ, приготвя срѣдста за поддържанието по тая епархия нѣ само на единъ, нѣ и на по много училищни инспектори, безъ които не може да са чяка плодъ отъ добритѣ сѣмена, които посѣва и ще посѣе Г. Григорий относително за народното просвѣщение.

Читалището и Женското Дружество, постоянно одързостявани отъ митрополитътъ и отъ епархийскитѣ свѣтъ, показуватъ една забѣлжжителна дѣятелность въ дѣлата си. Почти сѣка недѣля и сѣки празникъ, Русенци сж честити да чюватъ въ Читалището си поучителни сказки, които се тѣкмѣжтъ отъ учителитѣ имъ, които сичкитѣ иматъ едно европейско образование и сж въодушевени съсъ испълнюванието на длѣжноститѣ си. Женското Дружество, споредъ уставътъ си, пристѣпило тия дни до избиранието на ново настоятелство. Жално ни е, че не ни извѣстяватъ имената на членовѣтъ на новото Настоятелство и на прѣдсѣдателката, за да ги обнародвами въ листѣтъ си. Извѣстяватъ ни само, че за писарка на това настоятелство отборътъ се паднжлъ на Госпожя Василики Чорапчиева.

Госпожя Василики е една отъ достойнитѣ дѣщери на покойниятъ Иванъ Мавриди, който е доста извѣстенъ въ сѣврѣменната История. Нѣ само Българи и Турци сж виждали добро

отъ съвѣтитѣ на покойниятъ русенски първенецъ, нъ и мѣстното правителство много пжтя се е отгървало отъ мъчни обстоятелства, когато е прибѣгвало до благоразумието на Мавриди. Нъ покойниятъ не е извѣстенъ само съ това; той е оставилъ на отечеството си една вѣчна паметъ, като е завѣщаль съсь саморжчно завѣщание на русенскитѣ учебни заведения, и особно на женското училище, единъ доста голѣмъ капиталъ за поддържаніе то имъ. Капиталътъ, когото е завѣщаль покойниятъ на русенскитѣ българи учебни заведения, състои, колкото помнимъ, отъ тия притѣжания :

1. Едно кафене, което принося около петъ хиляди гроша годишенъ приходъ;

2. Два дюкена, които приносятъ около шестъ хиляди гроша годишенъ приходъ;

3. Половинъ фурна, която принося около двѣ хиляди гроша годишенъ приходъ, и

4. Стойността отъ продажбата на една каляска, два коня и кошумитѣ имъ, стойность, която се е уцѣнила на десетъ хиляди гроша.

Трѣбува да прочете челоуѣкъ завѣщанието на покойниятъ Иванъ Мавриди, за да види какво горѣщо желание искаува въ него покойниятъ за напрѣдванието на просвѣщението мѣжду народътъ ни и какви тежки клетви изрича отъ дълбочината на сърцето си противъ ония, които би дрѣзнили да докажѣтъ и най малката точка отъ завѣщанието му за общото добро.

Въ това завѣщание, покойниятъ Иванъ Мавриди показува още съ най горѣщи думи нѣжната си любовь къмъ любезната си дъщеря Василики, която на него врѣме бѣше още непълнолѣтна. Тая любовь е доста да ни убѣди, че Госпожа Василики е приела отъ покойниятъ си баща едно въспитание, което я туря на редътъ съсь благодѣтелкитѣ. Придружено съсь едно толкосъ убѣдително и искрено завѣщание, въспитанието на новата писарка на Женското Дружество дава ни голѣми надѣжби за добритѣ резултати отъ дѣлата на новото управление на това дружество. Ето защо честитимъ ний на Женското Дружество за новата му писарка.

Като пишяхми горнитѣ редове, припомнихми си състоянието, въ което се намираше градътъ Русе отъ двацетъ години насамъ, и рекохми: кой можеше помисли тогази, че ще доде врѣме и тоя градъ да се пробуди отъ дълбокиятъ сънь? Нъ, ако

погледнемъ на него отъ десетъ години насамъ, какво чудо! Нѣка оставимъ на страна сегашното му състояние и нѣка кажемъ, че когато у Цариградъ черковниятъ ни въпросъ бѣше най много задушенъ, Русенци му дадохъ единъ такъвъ напѣтъ, щото додѣто не се свърши за въ полза на сичкиятъ български народъ, не прѣстанъ да върви напѣдъ. И дѣ сж причинитѣ за това пробуждане на заспалитѣ Русенци? Причинитѣ за пробужданieto на единъ народъ трѣбува да ги търсимъ само у училищата му, нѣ таквизи училища, на които управителитѣ даватъ истинско въспитание на дѣцата, които се чакатъ да станжтъ членове на тоя народъ. Ако е потрѣбно да се даде за това единъ примѣръ, трѣбува да земемъ Русе, дѣто най явно се вижда тая причина. И наистина у тоя градъ трѣбуваше да се чяка на онзи поясъ отъ народътъ, който бѣше си приелъ въспитанието отъ единъ учитель родолюбивъ, дѣятеленъ и прилѣжятеленъ на званието си, на длѣжноститѣ и на една добра метода. Съврѣменната българска история, ако наистина е безпристрастна, непрѣмънно трѣбува да помене името на тоя добъръ учитель, който е учителствувалъ у тоя градъ повече отъ 35 години. Нѣка кажемъ, че тоя учитель е Г-нъ Парашкева Дамияновъ Бояджиевъ, комуто, както се научавами, русенската Община отъ признателность опрѣдѣлила пенсия.

Нѣка Русенци бжджтъ увѣрени, че благородната имъ поштпка ще се посрѣщне съсъ ржкоплекскания отъ страната на българскиятъ свѣтъ.

ОБЯВЛЕНИЕ.

Отъ една страна бѣдността на нашата литература, а отъ друга нуждата на народътъ да чете и да са учи, даватъ поводъ на нашите списатели да превождатъ различни чужди сжчинения, научни или литературни. Но като оставимъ на страна дѣлата на нашите литературни крадци, то не ще можемъ да преброимъ ни десетина добри преводи, а още по-малко такива сжчинения, земени изъ животътъ на нашиятъ народъ или които да могатъ да иматъ какво-годе влияние на него. Но както и да е, азъ са рѣшихъ да преведа една частъ отъ повѣстите на знамѣнитиятъ руски поетъ Пушкина, т. е. неговата „Капетанска Дщѣря“ и неговите лежки разскази „Гржмъ“ и „Кърджали“. Това азъ направихъ съ убѣждение, че при своята литературна важность и при своето естетическо достоинство тие произведения щжтъ да са прочетатъ не съ малакъ интересъ и не съ малка полза отъ нашата читающа публика. За увѣрение на това, доста е да са каже че „Капетанската дщѣря“ е препечатвана четири пжти на французезки, на нѣмски и на ингедизски языкъ. Книгата ще излѣзе около петъ печатни листа и цѣната ѣ ще бжде петъ гроша. Спомоществателите ще да испращатъ имената си и адресите си до руссенското бжлгарско читалище.

Русе, 22 Февруария, 1874.

М. Г. Непознановъ.